

A jogi akadálymentesítés előmozdítása a szlovák-magyar határtérségben

Akadálymonitoring

SZAKÉRTŐI INTERJÚZÁSOK

JELENTÉS

2024. június 5.

Tartalomjegyzék

A rövidítések jegyzéke	3
1 Bevezetés	4
Az #ACCESS projektről	4
Akadálymonitoring	4
Szakértői interjúk	4
2 Módszertani áttekintés	5
3 Az eredmények	7
3.1 Közlekedés	7
3.2 Egészségügy	9
3.3 Turizmus	11
3.4 Mezőgazdaság	13
3.5 Kereskedelmi együttműködés	13
3.6 Foglalkoztatás	13
3.7 Szociális szolgáltatások	15
3.8 Oktatás	16
3.9 Területi együttműködés	17
3.10 Környezetvédelem	18
3.11 Vízgazdálkodás	18
3.12 Katasztrófavédelem	20
3.13 Hulladékgazdálkodás	21
3.14 Természetvédelem	21
3.15 Erdőgazdálkodás	22
4 Összefoglaló	24
4.1 Információk a projekt folytatásához	24
4.2 A projekten kívüli tapasztalatok, információk	24
4.3 Következtetések a 2027 utáni kohéziós politikára vonatkozóan	25
5 Melléklet	27
5.1 A megkérdezettek listája	27

A rövidítések jegyzéke

Összefoglaló	Rövidítés jelentése
TDM	Turisztikai Desztináció Menedzsment (<i>Tourism Destination Management</i>)
NTAK	Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ (<i>National Tourism Data Supply Centre</i>)
TEÁOR	Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszere (<i>Statistical Classification of Economic Activities</i>)
KKV	Kis- és középvállalkozások (<i>SME- small and medium-sized enterprises</i>)
ICPDR	International Commission for the Protection of the Danube River (<i>Nemzetközi Duna-védelmi Bizottság</i>)
LIFE	L'Instrument Financier pour l'Environnement (<i>Financial Instrument for the Environment</i>)
GINOP	Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (<i>Economic Development and Innovation Operational Programme</i>)
ELA	Európai Munkaügyi Hatóság (<i>European Labour Authority</i>)
EURES	Európai Foglalkoztatási Szolgálatok (<i>European Employment Services</i>)

1 Bevezetés

Az #ACCESS projektről

Magyarország és Szlovákia közös határa mentén az európai csatlakozásnak köszönhetően érzékelhetően előre haladt az integráció. Nemcsak a külkereskedelmi forgalom nőtt meg látványosan 2004 óta a két ország között, 2022-ben elérve a 17 milliárd eurós rekord szintet, nemcsak az éjjel-nappal nyitva tartó közúti határátkelők száma szaporodott meg (a rendszerváltás előtti 6-ról közel 40-re növe), hanem a határ menti munkaerőpiaci célú ingázás is tízezres nagyságrendben érinti a határtérség lakosságát, miközben több mint 1000 szlovákiai diák látogatja a magyarországi iskolákat, és közel 20 ezer szlovák állampolgár már életvitelszerűen is Magyarországon él. A nyugat-európaiakhoz hasonló határon átnyúló városi agglomerációk alakultak ki Pozsony és Kassa térségében, a bevásárló turizmus pedig a 2007. decemberi schengeni nyitás óta az itt élők mindennapjainak részévé vált: egyes határ menti magyarországi bevásárlóközpont forgalmának akár 75%-át szlovákiai ügyfelek generálják.

Mindezek a jelenségek alátámasztják **'A jogi akadálymentesítés előmozdítása a szlovák-magyar határ mentén'** (röviden: **#ACCESS**) című stratégiai projekt jelentőségét. A projekt 2023. május 1-től 2029. április 30-ig tart, és a két végrehajtó partner, a budapesti székhelyű Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálat (CESCI) és a kassai székhelyű CESCI Carpathia ezen idő alatt minél több olyan jogi és adminisztratív természetű akadályt szeretne beazonosítani és megszüntetni, amelyek napjaink határmenti mozgását és a határtérségben lakók életét megnehezítik.

Akadálymonitoring

Maga a projekt két szakaszra bontható: az akadályok beazonosítását célzó akadálymonitoringra és az ezek megszüntetésére irányuló akadálymenedzsmentre. Az „akadálymonitoring” a határ mentén élő polgárok által tapasztalt akadályok szisztematikus összegyűjtését foglalja magában kérdőíveken, interjúkon, egy online információs ügyfélszolgálat működtetésén és a határon átnyúló városi térségekben létrehozott területi referenciacsoportok műhelymunkáin keresztül. Az akadályok jogi hátterét a releváns hatóságokkal folytatott interjúk és a vonatkozó jogszabályok elemzésének segítségével tárjuk fel a projekt második fázisában.

Szakértői interjúk

A magyar és szlovák ágazati szereplők megkérdezése, a szakmai interjúk azt a célt szolgálják, hogy az eddig megismert és tapasztalt nehézségekre felhívják a figyelmet, valamint javaslatot tegyenek a felmerült problémák jövőbeni kezelésére.

Az interjúzás fő célja minden ágazat tekintetében

- az eddigi magyar-szlovák együttműködések minőségének, szintjének, jogalapjának megismerése,
- az akadályok típusainak beazonosítása,
- az eddigi gyakorlatok megismerése volt.

2 Módszertani áttekintés

Az interjúalanyok kiválasztása és megszólítása a határtérségben ágazati szinten aktív szereplők javaslatai alapján történt. Az interjúk zömmel online keretek között, ritkán személyes megbeszélés keretében zajlottak. Az interjúalany minden esetben rövid tájékoztatást kapott a CESCO működéséről és az ACCESS projekt céljairól, a határtérség aktuális problémáiról, majd interjúsablon alapján először egy kötöttebb beszélgetésre, majd kötetlen információcserére is lehetőség nyílt.

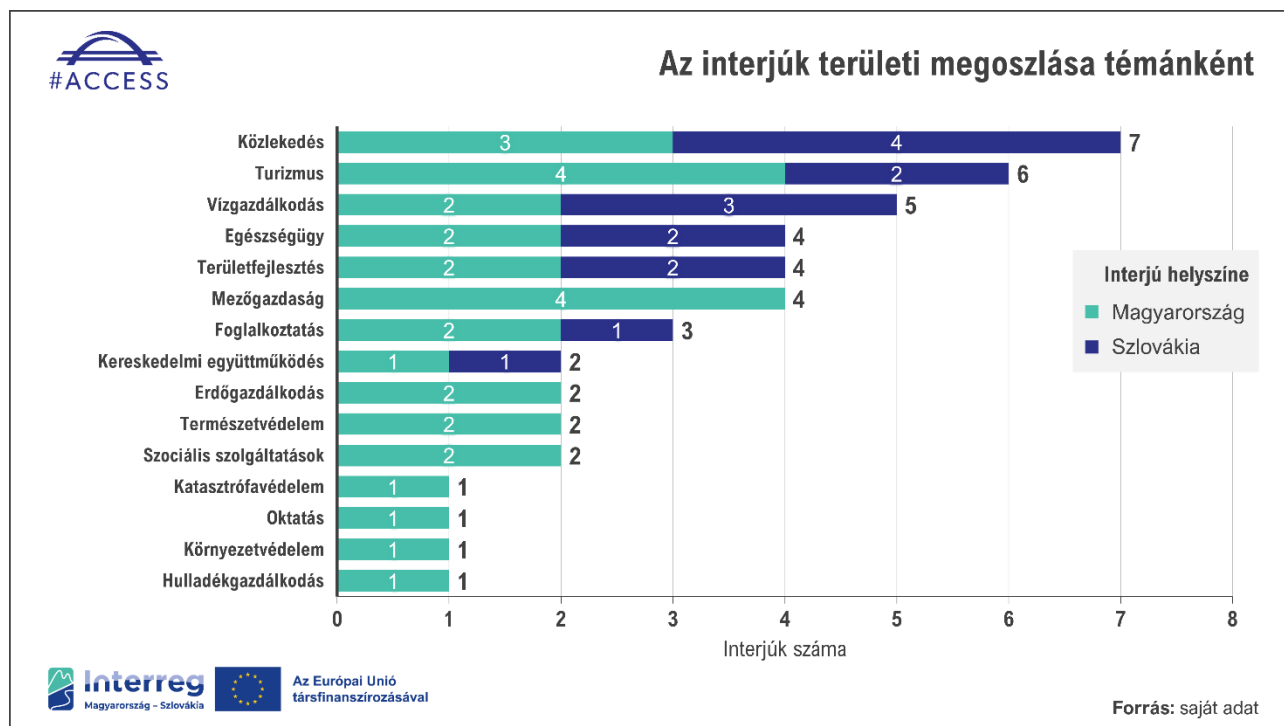
Az interjúkérdések az együttműködések keretei és minősége mellett a jogalkotók és jogalkalmazók közötti kommunikáció formáját és rendszerességét is felmérték. A beazonosított akadályok típusa és kezelésének eddigi módja, lehetősége minden esetben tisztázásra került. A tapasztalatcsere lehetősége magyar és szlovák viszonylatban szintén visszatérő kérdés volt.

Az interjúzás általános célja az ágazati szereplők beazonosítása, az általuk ismert akadályok összegyűjtése, tipizálása volt. A szereplők megismerése révén tervezhetővé váltak az egyes akadályokkal kapcsolatos jövőbeni lépések, beazonosíthatóvá váltak azok címzettjei, valamint a további bevonandó stakeholderek köre. Az egyes akadályok differenciálhatósága révén a további projekttevékenységeken keresztül prioritizálható lesz a kezelhető, valamint a további beavatkozást igénylő akadályok köre.

A jelentés az interjúzás módszertanának bemutatását követően ágazatonként ismerteti a következtetéseket, amelyek kitérnek az eltérő struktúrákból vagy szabályozásokból fakadó elakadásokra, nehézségekre, valamint számba veszik a közös fejlesztések akadályait. Az összegzésben az általános, a projekt következő lépéseire mutató tanulságok, valamint a szakpolitikák szintjén jelentkező konklúziók kerülnek összegyűjtésre.

Amint az alábbi ábra mutatja, 45 szakértői interjú készült 15 témában:

1. ábra: Az interjúk területi megoszlása témák szerint

Minden egyes interjú célja az volt, hogy megértsük az adott téma jogi hátterét, a jogszabályi háttér alakulását és a nyitott kérdéseket azon a területen, amelyen a válaszadó szakértelemmel rendelkezik. A válaszadók tapasztalatai és ismeretei alapján számos információt szereztünk a jogszabályi állapotokról.

Az interjúk első körének eredményei alapján egyértelmű, hogy az összegyűjtött információk nagyon fontosak, és érdekes áttekintést nyújtanak a magyar-szlovák határon a kiválasztott területeken kialakult helyzetről. A válaszadóktól javaslatokat és ötleteket gyűjtöttünk arra vonatkozóan, hogy miként lehetne továbbfejleszteni a jogi hátterét, és milyen jogi akadályokat lehetne tovább vizsgálni azok megszüntetése vagy enyhítése céljából.

3 Az eredmények

Ebben a fejezetben a szakértői interjúk eredményeit ágazonként, strukturáltan foglaljuk össze.

3.1 Közlekedés

A tömegközlekedés területén nincs rendszeres együttműködés a magyar és a szlovák hatóságok között, a találkozókat ad hoc jelleggel tartják, ha egy specifikus témáról van szó (pl.: a Szlovákia és Magyarország közötti vasúti közlekedésről szóló 1986-os megállapodás felmondása).

2024.január 1-től a szlovákiai jogszabályok harmonizálódnak. Módosították a tömegközlekedésről szóló törvényt, amely egyértelmű hatásköröket és fogalmakat vezetett be.

Az autóbuszos tömegközlekedéssel kapcsolatos adminisztratív akadályok

Az eltérő műszaki előírásokat (pl. nemzetközi vizsgával rendelkező buszok nem szállíthatnak álló utasokat) tovább bonyolítják a nyelvi akadályok. A különböző pénznemekben történő fizetések kezelése készpénzkezelési képzést igényel. Külön euró és forint pénztárakra lenne szükség. A menetrendek átalakítása mellett tisztázni kell a vonatkozó szabályozási különbségeket (használati díjak, utasjogi kérdések, személyazonosság igazolása).

Eltérő szabványok

A vasúti szolgáltatások esetében a műszaki szabványok eltérhetnek, pl. a nyomtáv és a feszültségrendszer tekintetében. Ez a helyzet Kassa és Miskolc között, ahol a Szlovák Vasúttársaság (ŽSSK) többfeszültségű mozdonyokat üzemeltet, amelyeket Miskolcon a többfeszültségű mozdonyok magasabb üzemeltetési költségei miatt magyar szerelvényekre cserélnek. E mozdonyok nélkül a két város közötti szolgáltatás nem lenne megvalósítható. A MÁV START nem rendelkezik többfeszültségű mozdonyokkal.

A vasúti összeköttetések adminisztratív akadályai

Más a szlovák oldalon a biztosítóberendezés típusa, a vonatkozó szabályozás is eltérő. Ezért a határon vagy mozdonycserére van szükség, vagy olyan vezetőre, aki mindkét oldalon vizsgázott. A kassai vonalon az áramnem is különbözik. Ezek nagy költséggel járó vonalak (van pl. mozdonyfutási díj), menetrendegyeztetési kötelezettséggel is jár, így a kivitelezés bonyolult és drága. Határátmeneti probléma, hogy többször előfordult határzár a szlovák oldalon. Mivel piaci alapú a tevékenység, ezért vasúttársasági szinten zajlanak az egyeztetések, ahova néha még a jogalkotót sem hívják meg, ezért az így megszülető megegyezések nem biztos, hogy megfelelnek a jogalkotó elképzeléseinek.

A kabotázs tilalmából eredő adminisztratív akadályok

Az uniós szabályok értelmében a nemzetközi szállításra használt autóbusz nem szállíthat belföldi utasokat. Ez a szabály a teherszállításra is érvényes. A fenti szabály felülírható a nemzetközi jogon alapuló kétoldalú szerződéssel. Ilyen szerződés segítségével akár határon átnyúló regionális tarifarendszereket is ki lehet alakítani, de a két országnak meg kell állapodnia a szolgáltatásokból származó veszteségek kompenzációjának arányáról.

Ha a kassai regionális közlekedési vállalat bővíteni kívánja a magyar határon átnyúló szolgáltatásait, nemzetközi megállapodást kell kötni. Először a szolgáltatóknak (azaz a magyarországi Volánbusz és a kassai regionális közlekedési vállalatnak) tárgyalásokat kell kezdeniük, és meg kell állapodniuk a kábotázs tilalmát elkerülő feltételekről, valamint a költségek és bevételek megosztásáról. Még akkor is, ha a vonalat a szlovák partner üzemelteti, meg kell állapodniuk a magyar partnerrel ezekről a feltételekről. Ezzel párhuzamosan a magyar nemzeti hatóságot is meg kell keresni, és a társaságnak be kell szereznie az engedélyt a szlovák oldalon a nemzetközi szolgáltatás elindításához. Ha a két szolgáltató (SK és HU) azonos számú határon átnyúló autóbust üzemeltet nagyjából azonos távolságon, az megkönnyíti a megállapodást, mivel a költségek és a bevételek hasonlóak lehetnek.

Vezetői engedélyek a határokon átnyúló forgalomban

A nemzetközi személyszállításra vonatkozó vezetői engedélyeket európai jogszabályok szabályozzák. Ugyanakkor a járművezetőknek a jogosítvány mellett egy különbözeti vizsgán is át kell esniük, amely tartalmazza a határ túlsó oldalán érvényes szabályokról szóló tájékoztatást. Az egyéb pozíciók, például a kalauzok európai szabályozása is előkészítés alatt áll.

A súlykorlátozások megnehezítik a határokon átnyúló buszközlekedést

A határon túli magyarországi településeken élő szlovákok körében (különösen Pozsony és Kassa határ menti területein) egyre nagyobb igény mutatkozik új buszjáratok létesítésére, ami közérdek (károsanyag kibocsátás csökkentése, időmegtakarítás stb.). Ugyanakkor a határon átnyúló utak többségén a hatályos súlykorlátozás nem teszi lehetővé az autóbustos közlekedést.

Az SKHU határátlépései az alábbi kivételekkel többnyire 3,5 t alattiak:

- Rusovce-Rajka
- Medved'ov - Vámosszabadi
- Komárno - Komárom
- Štúrovo - Esztergom (komp)
- Šahy - Hont-Parassapuszta
- Slovenské Ďarmoty - Balassagyarmat
- Šiatorská Bukovinka - Somoskőújfalu
- Král' - Bánvéve
- Milhosť - Tornyosnémeti
- Slovenské Nové Mesto - Sátoraljaújhely.

A megoldás a 2012-ben aláírt *"Megállapodás Magyarország Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között, a közös államhatáron átvezető közutak forgalmi jellegéről"* mellékletének módosítása lenne. A megállapodást Magyarországon a 2012. évi XXIV. törvény hirdette ki, Szlovákiában pedig a Szlovák Köztársaság Külügyminisztériumának 151/2012. sz. értesítése.

Az ÁFA kérdése

Szlovákiában a nemzetközi buszközlekedés áfamentes. Ennek megfelelően a közlekedési zónák létrehozásán alapuló új integrált közlekedési rendszer bevezetésekor (2024-től) a kassai és a prešovi régióban nem lehetett havi bérleteket értékesíteni a nemzetközi buszjáratokra, mivel a szlovák határon kívüli zónákban (pl. 121-es zóna - Hidasnémeti) 20%-os áfát kellene alkalmazni.

Útosztályozás – a fejlesztés adminisztratív akadályai

Az úthálózat infrastrukturális beruházásait nehezíti a két ország eltérő tulajdonosi szerkezete: míg a magyar oldalon a másod- és harmadosztályú utak is állami fenntartásúak lehetnek, és a határon átnyúló utak mindig az állami tulajdonú közúti infrastruktúra társaság (Magyar Közút NKft.) tulajdonában vannak, addig Szlovákiában az alacsonyabb osztályú utak korábban a regionális vagy a helyi önkormányzatok tulajdonában vannak - még akkor is, ha ezek az utak az államhatárt is átlépik. Ez a hatáskörök közötti eltérés problémákat vet fel egy határon átnyúló útépitési projekt előkészítése és megvalósítása során (beleértve a finanszírozást is), valamint az ilyen utak karbantartási munkálatainak tekintetében.

Adminisztratív akadályok a szállításban

A navigációs képesítések terén a feltételek uniós szinten jelentősen megváltoztak. A 24 európai képzési szerv közül mindössze 2 járult hozzá az új képzéshez, amely 3 év iskolai és féléves gyakorlati képzést ír elő a hajós képesítés megszerzéséhez. Érdemes figyelemmel kísérni az átvitel előrehaladását. A szakmai képesítésekhez szükséges dokumentumok egységes használatára van szükség.

3.2 Egészségügy

A mentőszolgálatok gyakorlatának közelítése szükséges az eltérő struktúrák és szabályok kapcsán

A gyakorlatban vannak olyan konkrét esetek, amikor az SK mentőszolgálat közelebb van a Magyarország területén lévő beteghez és így hamarabb tudna sürgősségi orvosi segítséget nyújtani, mint a távolabbi HU mentőszolgálat (és fordítva). Az életveszélyes állapotban lévő beteg orvosi ellátásban részesülne, amíg a HU mentőautó megérkezik és a megfelelő kórházba szállítja. Az SK mentőszolgálat beavatkozási területére vonatkozó jogszabályok azonban akadályozzák az ilyen megoldásokat.

Szlovákiában nincs egységes mentőszolgálat, de működik egy magán mentőszolgálat, a FALK és egy állami mentőszolgálat is. Magyarországon egyetlen országos szolgálat felel a mentésért. A mentési incidenssel kapcsolatban három kérdést kell tisztázni. Először is, meg kell vizsgálni az adatvédelem és az adatbiztonság kérdését a külföldi állampolgárok ellátása során. Jelenleg Magyarországon az adatokat ideiglenesen regisztrálják, majd az egészségügyi adatokat az EESZT (Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér) kezeli. A mentőszolgálat csak az adatok feltöltéséért felelős, de a feltöltött adatokat nem láthatja. A tervek szerint ez a jövőben megváltozik. Mindeközben a kórházi struktúrában viszont minden adat hozzáférhető. Ezek az adatvédelmi akadályok a telemedicinában is fennállnak. Másodszor, tisztázni kell az úti okmányok alkalmasságának és a megfelelő kórházba való szállítás kérdését: hol lehet a betegeket felvenni, hol van rendelkezésre álló kapacitás és szakértelem.

Harmadszor, a gyakorlatok közelítésére van szükség a különböző szervezeti struktúrák, a finanszírozás, a mentőegységek rendszere, a helyszínre érkezési határidők, a határátkelési eljárások, a működési engedélyek, a megkülönböztető jelzések használata, az adminisztratív-műszaki feltételek, a segélyhívó központok, a rádiórendszerek, a nyelvi tényezők, az együttműködésre való nyitottság tekintetében.

A mentőautók határátlépéséhez prioritási sorrendben valamennyi eltérést kezelni szükséges

Megoldásokat kell találni az ellátással kapcsolatos valamennyi kérdésre:

- elsődleges a jogosultság megszerzése, mert elengedhetetlen, hogy egészségügyi ellátóként jogszerű legyen a beavatkozás: idegen területen saját felszereléssel, saját gyógyszereléssel (van ami engedélyes), saját eljárásrend alapján történhet-e ellátás (eltérő engedélyek, mentőautók eltérő felszereltsége, eltérő intézményi struktúra közelítése szükséges);
- a finanszírozás kérdése - alapfinanszírozás - a mentőszolgálat éves költségvetésének tervezése (amely nem tartalmazza a külföldi utakat); megoldás lehet a beavatkozásokra vonatkozó átalányösszegű kifizetések rendszeréhez való visszatérés, ahogyan az a múltban volt;
- adatkezelés kérdése (jelenleg nincs szigorú jelentési kötelezettség, hanem a mentésirányítási rendszerben adott, hogy hova küldik a beteget); ellentmondás van a sürgősségi orvosi szolgálatról szóló szlovák törvény (579/2004. sz.) és a GDPR jogszabályai között (egyes betegek a beavatkozást követően megtagadják a személyes dokumentumaik átadását a GDPR-ra való hivatkozással, ami az első törvény szerint kötelező lenne);
- adatbázisok átjárhatósága (jelenleg az ellátás rögzítése tableten történik - az adatbázis tartalmazza az útvonalra, személyzetre, ellátásra vonatkozó információkat) - de a BNO kód nemzetközi szabvány; az adatbázisnak visszakereshető adatokat kell tartalmaznia (a PDF erre nem alkalmas), mert a működési adatok összehasonlíthatósága az egyetlen alapja a közös mentési térkép létrehozásának;
- konzultációs rendszer kiépítése szükséges: leleteknél, zárójelentéseknél elengedhetetlen a közös felület;
- egységesítés javasolt a munkaköri leírásokban, a mentőtiszt végzettség elismerése a szlovák oldalon nem biztosított;
- tömeges események, katasztrófhelyzetek közös kezelése (first responder elv);
- betegelhelyezés: a kórházak fogadóképességétől függ, a hatékony prevencióhoz előre tervezés és mentésszervezés szükséges.

A segélyhívás integrációja segítheti a határon átnyúló mentést

A segélyhívás rendszere (112) az Unió egész területén működik, viszont telefonos szolgáltatói lefedettség miatt bizonyos határpontokon az ellenkező országba érkezik be a hívás, ami jogi és nyelvi problémákat is okozhat. A diszpécser szolgálatok közötti kommunikációt segíthetné az osztrák modell, ahol mindkét oldali diszpécser a saját térképén látja, hogy hol vannak valós időben a mentőautók, és riasztja a túloldali diszpécser szolgálatot, ha az ő járműük közelebb van a helyszínhez. Chaten, fordítóprogram segítségével gyorsan cserélhető az információ.

Nyelvi akadály az egészségügyi dokumentáció átadásában

Magyarországon a beteg joga, hogy számára érthető, anyanyelvi dokumentációt kapjon. Standardizálásra van szükség az egységes nyelvhasználat érdekében. Jelenleg tableten zajlik a betegdokumentáció, amit az adattárházba kerülés után a beteg letölthet, a kezelőorvos pedig hozzáfér a kórházban (Ausztriában a helyszínen nyomtatást alkalmazták).

Akadályok az európai egészségügyi adattár felé vezető úton

Eltérő módon hajtották végre a tagállamok a betegadatokra vonatkozó uniós jogszabályok átültetését. A közös adatbázisrendszerhez az alapjogi feltételek tisztázása szükséges. Az alapjogokhoz kapcsolódó feltétel, hogy az adattárhoz validációs rendszert kell kidolgozni.

Az átjárhatóság feltétele az alapfejlesztések megvalósítása, tehát az adatátviteli kapuk építése az együttműködő országok között, valamint az, hogy strukturált adatok álljanak rendelkezésre. Jelenleg az EESZT-ben csak PDF alapú fájlok találhatóak, ezek alapján statisztikák sem készíthetők. A fejlesztések során vizsgálni kell, hogy mely formátumban oszthatóak meg az adatok, milyen modul és milyen audit rendelendő hozzá.

Közelítés szükséges a tagállamok között a közös struktúrák területén, a kapacitások erősítésében (hiszen a kifelé történő adatnyújtáshoz plusz kapacitás/szaktudás szükséges).

Megállapodásokra van szükség a sürgősségi esetekre a határtérségben, ahol a kórház elhelyezkedése legyen az elsődleges szempont.

A közös szoftverfejlesztés adatkezelési akadályai

Az EU célja a közös műszaki feltételek kialakítása a szoftverek megfelelő fejlesztésének biztosítása érdekében. A fejlesztéshez meg kell határozni az érvényes adatok körét, hogy ha valaki átlépi a határt, akkor ugyanúgy lehessen kezelni, és diagnosztikailag értelmezhető legyen egy másik országban. Jelenleg a zárójelentésekbe például nagyon sok szubjektív szöveg kerül be, ez kezelhető lenne kiválasztásos szövegrészekkel, amelyek javaslatot is tartalmaznak, de az állapotfelmérés is történhet kiválasztásos módszerrel. A szoftverfejlesztések nem lehetségesek a közös struktúra kialakítása nélkül. Elengedhetetlen beazonosítani, hogy milyen laboratóriumi módszereket használnak a tagállamok, milyen módszerekkel mérnek, milyen közös képességek lehetségesek.

3.3 Turizmus

Eltérő struktúrák, szabályozások

1. Magyarországon az idegenforgalmi beavatkozások koordinációját központosított módon a Magyar Turisztikai Ügynökség látja el, a turizmus területi irányítási rendszere, menedzsmentje az alulról szerveződő desztinációmenedzsment-szervezeteken keresztül valósul meg. A centralizált modell előnye, hogy a fejlesztésekhez szükséges döntések gyorsan születnek meg, a koncentrált információáramlásnak köszönhetően. Hátránya ugyanakkor, hogy a térségi és helyi TDM-ek valós fejlesztéseket nem tudnak indukálni, ehhez a jogi és finanszírozási háttér is hiányzik.
2. Szlovákiában kétszintű rendszer alakult ki, az osztrák modellt követve: regionális és járási szintű TDM-ek jöttek létre, amelyek működéséhez az állami Turisztikai Támogatási Alap nyújt pénzügyi támogatást, az állami költségvetésből.
3. A desztinációmenedzsment modell jelentősége, hogy a korábban a változásoknak kiszolgáltató turisztikai teljesítményt egyenletesen növekvő fejlődési pályára terelte. A szabályozási és finanszírozási hiányosságok miatt a magyar oldalon ezt az előnyt nem lehet érvényesíteni.
4. A közös desztináció-menedzsment módjáról határon átnyúlóan is célszerű megállapodni, ugyanis az egyes turisztikai alágazatok szabályozási háttere tekintetében jelentős

különbségek figyelhetőek meg. Így például eltérő szabályozás vonatkozik a vízi túrák műszaki és engedélyezési feltételeire, eltérő a képzettségek és elismerésük rendszere is.

Turisztikai fejlesztésekkel, projektekkel kapcsolatos nehézségek, akadályok

1. A projekteken keresztül megvalósított turizmusfejlesztés ritkán fenntartható. Nehéz hálózatot létrehozni pontszerű turisztikai fejlesztésekből. Ezért célszerű a fejlesztéseket határon átnyúló desztinációkhoz igazítva, integráltan megvalósítani.
2. Ha nem fenntarthatóak a fejlesztések, nem válságálló a turizmus (pl. klímaváltozás, pandémia erősen befolyásolja a turizmus működését). A globális trendekre csak rugalmasan működő, intenzíven kommunikáló szervezet tud megfelelően reagálni. Ez a kihívás a jelenlegi struktúrákon belül nem kezelhető országhatáron belül és határon átvívelően sem.
3. A sikerre garanciát jelenthet a közös turisztikai brand, amely piaci alapú menedzsmenttevékenységre és alulról jövő kezdeményezésre épít; ez nagyfokú védelmet jelent a piac változásaival és a váratlan globális eseményekkel szemben. Minden brand annyit ér, amennyire azonosulni tudnak vele a szereplők. Ez az identifikáló tényező különösen érzékeny kérdés határon átnyúló együttműködések esetében.
4. A határon átnyúló desztinációk fejlesztése számára megnövekedett adminisztratív terhet jelent a kétnyelvűség, az eltérő fizetőeszközök használata, valamint a technikai feltételek és finanszírozási konstrukciók összehangolása.
5. Az interjúk alapján a szlovák fél a Magyar Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ (NTAK) online összesített adatbázis-modelljét és a turizmus digitalizálásának jó gyakorlatát szeretné adaptálni. Ehhez a szlovák idegenforgalmi törvény módosítására lenne szükség. Ez a magyar oldalon már megtörtént, és az ágazat fehéritéséhez vezetett. Magyarország több látogatói adatot gyűjt, mint Szlovákia, nyomon követi a látogatók tartózkodási idejét, nemét, származási országát, a látogatók költségét stb. és összesített adatokat készít. A magyar turisztikai marketing ezekre a feldolgozott adatokra épül. Ezzel szemben Szlovákia kevesebb látogatói adatot követ nyomon. Szlovákia érdekelt abban, hogy a szlovák és a magyar turisták számára közös, határokon átnyúló regisztrációs mechanizmusokat hozzon létre.

Fejlesztési elképzelések összehangolatlansága

1. Jelenleg nem teljesen ismert, hogy a szlovák oldalon milyen kerékpárutak épültek ki és vannak kitéblázva (ez nem vonatkozik a túra- és vízi túraállomásokra).
2. Valamennyi alágazatban hiányzik az adatcsere-felület, egy olyan adatbázis, ahol biztosított a turisztikai adatok nyomon követése. Ez az intézményeknek, helyi szereplőknek és felhasználóknak egyaránt érdeke volna.
3. A túrák és térképek megállnak az országhatárnál. Ma még nehezen értelmezhetőek a határon átnyúló túrák. A kisebb projektek keretében kifejlesztett támogató applikációk tartalmát a partnerek csak a fenntartási időszak végéig frissítik. A gyors technológiai fejlődés mellett évente kellene fejleszteni ezeket az adatbázisokat, amire egy-egy projekt keretében nincs lehetőség. A meglévő adatbázisokat célszerű volna határon átnyúló vonatkozásokkal kiegészíteni.
4. A szlovák oldal szívesen követné a Kisfaludy Program támogatási rendszerének a mintáját.

3.4 Mezőgazdaság

Helyi termékek határon átnyúló értékesítésének akadályai

Az élelmiszer-higiéniáról szóló 852/2004/EK rendelet meghatározza az alaptermék és a feldolgozott termék fogalmát, és az élelmiszerlánc lerövidülése esetén könnyítéseket ír elő a termelő és a fogyasztó közötti közvetlen érintkezéshez. További minősítési feltételek: a kis mennyiség, valamint a marginális, helyi és korlátozott tevékenység. A részletszabályok kidolgozását a rendelet tagállami hatáskörbe utalja, ami eltérő szabályokat eredményez. Közös megoldás lehetne, ha az egyes államok szabályoznák a helyi termékek forgalmazását egy bizonyos távolságon belül, vagy ha két vagy több ország megállapodást kötne a témában a vidéki turizmus fellendítése érdekében. Egy másik fontos szempont, hogy a minőségbiztosítást uniós szabályokkal kellene szabályozni, hogy a helyi termékek helyi termékként kerüljenek forgalomba, ne pedig a kereskedők által felcímkezett áruként (garanciákra van szükség). A határon átnyúló kapcsolatok másik problémája az eltérő áfatartalom. A helyi termékek piacán új üzleti modellre van szükség: ehhez szabályozott nyomon követhetőségre és minőségbiztosítási rendszerre van szükség.

A képzés átjárhatósága

A duális képzések átjárhatóságának vizsgálata kapcsán érdemes az agrár szakképzések átjárhatóságára figyelmet fordítani, ez jelenleg nem megoldott.

3.5 Kereskedelmi együttműködés

Az eltérő struktúra miatti adminisztratív akadályok

Míg Magyarországon valamennyi területi kereskedelmi és iparkamara önálló jogi személy, addig szlovák oldalon csak a központi kamara az, minden döntést Pozsonyban hoznak meg, a területi kamarák alárendelt szerepben vannak, nem önállóak. Az ügyintézés emiatt rendkívül lassú. Ennek megfelelően, a szlovák oldalon az önkéntes kamarai tagok száma nagyon alacsony. A kassai kerületi kamara adatbázisában mindössze 80 önkéntes tag szerepel. A kötelező kamarai regisztráció miatt a magyar oldalon országszerte 40.000 kamarai tagra látnak rá, számlát csak olyan építőipari vállalkozó adhat ki, aki szerepel az adatbázisban. A magyar oldalon TEÁOR szám szerint kereshetőek a KKV-k. A KKV-k együttműködése, nyomonkövethetőségük érdekében hasznos lenne az adatbázisok összehangolása.

A szlovák interjúzás során világossá vált, hogy a Kassai Kamara támogatná a tagság kötelezővé tételét a szlovák oldalon is.

3.6 Foglalkoztatás

A jogharmonizáció hiányosságai

A munkajog területén az EU az egyes uniós országok szakpolitikai munkáját egészíti ki, azáltal, hogy minimumkövetelményeket szab meg. A szerződéskötésre, adózásra és finanszírozásra vonatkozó nemzeti rendelkezések egyelőre nem kerültek összehangolásra, a bürokratikus eljárások nem egyértelműek, hiányoznak a közös közigazgatási mechanizmusok, ami a határtérségekben

bizonytalanságot eredményez a munkaadók és a munkavállalók számára is. Az Európai Munkaügyi Hatóság (ELA) uniós szervezetként közvetít, de csak hatóságok között, magánszemélyek problémáit nem kezeli.

Különböző mértékű járulékok

A munkaadók érdeke, hogy megfelelő létszámban, időpontban szeretnének minőségi munkavállalóhoz jutni. A munkavállalói oldal Magyarországon hátrányosabb helyzetben van, a járulékok rendszere, a társadalombiztosítás és a nyugdíjjárulék ugyanúgy 30% körül mozog, mint 20 éve.

Foglalkoztatási módok eltérésében közelítés, szabályosság vizsgálata

A munkaerő-közvetítők célja, hogy a telephely szerinti ország szabályozása alapján állítsa össze a munkaerő-toborzási, -kölcsonzési gyakorlatot. Több olyan kiskapu született azonban a határtérségben, melynek szabályszerűsége vitatható.

Jelenleg egy szlovák székhellyel rendelkező cég le tud szerződni arra egy magyar vállalattal, hogy munkaerőt szolgáltatson olyan módon, hogy a szlovák munkaerő nem alkalmazotti státuszba kerül, csak kiküldetésben vannak.

Akadályt jelent emellett az egyéni vállalkozói jellegű, ún. dohoda rendszer, mely egyszerűsített foglalkoztatást jelent, vegyítve az egyéni vállalkozó státusszal. Az ebben érintettek évente 200 € adót fizetnek, tehát nem az általános munkajogi szabályozás szerinti munkaviszonyról van szó. Új tendencia, hogy már nemcsak szlovák állampolgárokat foglalkoztatnak ebben a rendszerben, hanem több esetben győri polgárokat is bevontak a dohoda körébe, hogy szlovák keretek között dolgozzanak vissza Magyarországra, mert ez esetben nem keletkezik adó- és járulékfizetési kötelezettségük.

Érdemes szlovák oldalon is megvizsgálni az atipikus munkavégzés lehetőségét, mert azzal olyan kör vonható be a munkaerőpiacra, akiknek megfelelő képzettségük/végzettségük van, de pl. csak részmunkaidőben dolgoznak. Magyarországon komoly hagyománya van az atipikus munkavégzésnek, az Iskolaszövetség, Nyugdíjas szövetség, Kismamák szövetsége támogatásával. Az egyszerűsített foglalkoztatás mellett járulékkedvezményt kapnak a szövetségek. Ezek a modellek a szlovák oldalon fejletlenek, ami megnehezítheti a párhuzamos foglalkoztatást.

A szakképzések közötti átjárhatóság hiánya, jogosítványok, tanúsítványok elismerése

A szakképzéshez kapcsolódó képesítések és készségek teljes körű elismerése támogatná a munkaerő-piaci átjárhatóságot. Jelenleg a szakmák elismerésére vonatkozó magyar szabályok sokkal szigorúbbak, mint a szlovákok. Megoldást jelenthetne, ha bizonyos képesítésekkel és bizonyítványokkal kapcsolatos felelősség egy részét a munkavállalókra hárítanák. Például a targoncavezetői engedély elfogadását és fordítását egyszerűsíteni lehetne azzal, hogy a vizsgaközpont helyett egy magyar vizsgáztatót hívnának a képesítés helyszíni érvényesítésére. Ez gyorsabb, egyszerűbb és kevésbé költséges lenne, mint a jelenlegi gyakorlat. Ma hónapokon át tart a szakmaelismertetés, óraszám alapján vizsgálatok, vizsgaeredmény szerinti differenciálás zajlik. Ugyanez a gyakorlat működik más szakmáknál (pl. villanyszerelő) is, ahol bizonyos eszközök használatában biztosított az átjárhatóság.

Nyelvi akadályok

Nehéz olyan magyar munkavállalókat találni, akiknek nincs nyelvi akadály, ami a szlovák oldalon létszámihiányt okoz. A nyelvi korlátot (az oktatás területén) speciális nemzetközi (angol nyelvű) oktatással lehetne leküzdeni, amely egységes, külföldről hitelesített tananyagot biztosítana.

A munkavállalók kölcsönös tájékoztatása

Szükséges a magyar állampolgárok tájékoztatása a szlovákiai munkaszerződések típusairól és feltételeiről. Gyakran nem tudják, hogy létezik munkaszerződés és a foglalkoztatási tevékenységről szóló megállapodás. A magyarországi munkáltatók gyakran érdeklődnek a szlovákiai bruttó, nettó és órabékekről.

A szociális juttatásokhoz való hozzáférés könnyítése

Az esztergomi klinikán szülő párkányi nőknek gondot okozott a szlovákiai gyermekszületés után járó juttatások igénylése. A magyar fél nem akart nekik dokumentumot kiállítani arról, hogy ott nem igényeltek semmilyen ellátást, ezért a nőknek a jó személyes kapcsolatokra alapozva kellett megoldaniuk a problémát.

3.7 Szociális szolgáltatások

A határon átnyúló szociális szolgáltatásnyújtás átjárhatatlansága

A határon átnyúló szociális szolgáltatások a határ két oldalán külön-külön biztosíthatóak csak, mert a jelenlegi jogszabályi keretek nem teszik lehetővé a határon átnyúló szolgáltatásokat (pl. konyhai, mosodai szolgáltatások). Piaci alapon ezek ugyan működhetnének, de a szociális ellátások zömmel nem tudnak piaci alapon működni. Konyhai szolgáltatásoknál pl. az intézményi ételszolgáltatásban eltérőek a nemzetállami szabályok. Kérdés az is, hogy az állami normatíva felhasználható-e magyar szolgáltató által külföldre nyújtott szolgáltatások finanszírozására. Az időskorúakat célzó kisbuszos szállítási szolgáltatás végezhető határon átnyúlóan, viszont az egészségügyi szolgáltatások nem érhetőek el határon átnyúló módon (külön engedéllyel mehet csak át a betegszállító, helyi szolgáltatás keretében is).

Hiányzó szabályozás szlovák oldalon a család- és gyermekjólét kérdésében

Eltérések mutatkoznak a két ország család- és gyermekjóléti szolgáltatási rendszerében. A kapcsolódó képzés elindult már, de az intézményrendszer elmaradottsága miatt ez egyelőre nem hoz eredményt. A házi segítségnyújtás mindkét oldalon biztosított, de Magyarországon ennek fokozatai vannak. A határon átnyúló szolgáltatások szervezésénél esetleg megoldást jelenthet, ha a határ mindkét oldalán jelenlévő segélyszervezetek bevonásával indul egyeztetés. Javaslatként merült fel, hogy a határmenti szolgáltatásokra külön szabályok vonatkozzanak.

A képzések nem akkreditáltak

A szlovák főiskolák magyar nyelvű képzései nem akkreditáltak. A szociális végzettségeket, diplomákat a magyar Oktatási Hivatal nem ismeri el. Ez komoly károkat okoz a magyar nyelvű szakembereknek, jogi eljárások vannak folyamatban. A szlovák felsőoktatási intézményeknek van akkreditációjuk a szlovák nyelvű képzésekre, de a magyar nyelvűekre még nincs.

A szociális gondozó, ápoló képzés tekintetében (régábban OKJ-s, most felnőttképzés keretében zajlik) az óraszámokban van eltérés: míg magyar oldalon 1000 óra a képzés, a szlovák oldalon 220 óra.

Mivel a szociális munkakörök hiányszakmák, a munkáltató extra terheket vállal Magyarországon, amikor a duális képzési rendszeren belül képzőhelyként szeretne működni, az utánpótlás biztosítása érdekében, ugyanis ez mintegy 10 millió forintos többletköltséget generál. A képzések az igényekhez képest jelenleg kétéves lemaradásban vannak. Érdemes lenne minisztériumi szinten egyfajta felülvizsgálatot végezni és támogatást biztosítani a hiányszakmák területén

Társadalombiztosítási (TB) rendszerek eltérősége

A határon átnyúló szolgáltatások megvalósíthatóak piaci alapon, viszont, ha a TB-rendszereket is érintik, pl. mikor a szolgáltatásokat egy szakorvos írja elő, javasolja, és TB alapon kellene finanszírozni, az már akadályba ütközik.

A szociális ellátásban az egészségügyet érintő területen akadály csak az eltérő társadalombiztosítási szempontok, illetve a finanszírozás miatt merülhet fel. A magyarországi szűrőbuszos szolgáltatás keretében elvégzett vizsgálatok kapcsán ugyanakkor adatfelvétel szükséges a szlovák állampolgárokról a későbbi leleteredmények megküldése érdekében, ami adatvédelmi aggályokat vet fel.

Fontos kiemelni, hogy míg Szlovákiában több magánbiztosító is létezik, magyar oldalon csak állami van.

3.8 Oktatás

Határon átnyúló testvérvárosi kapcsolatokhoz fűződő oktatási együttműködés fenntartása

A magyar oldalon a jelenlegi állami fenntartói rendszer előtt korábban önkormányzati fenntartói rendszer működött, és így az önkormányzati testvérvárosi rendszerhez kapcsolódott az iskolák közötti együttműködés. A tankerület érdeke az lenne, hogy ezeket az együttműködések tartásuk fenn. Hasznos lenne az iskolák között további kapcsolattartási lehetőségek biztosítása és finanszírozása. A látogatások költségesek, korlátozott számban elérhetőek csak ilyen jellegű pályázati források, ezek bővítésével intenzívebb kapcsolat és kommunikáció lehetne biztosítható. A határon átnyúló testvéri kapcsolatok szabályozása révén garantálható volna, hogyan, milyen forrásból milyen szabályok mentén lehet különböző szektorokban együttműködni. Szintén hasznos lenne a határ menti tankerületekben a kétnyelvűség biztosítása, ez támogatná a szükséges utánpótlás javítását is.

A szlovák érintettek bevonása a magyar gyámügyi együttműködésbe

Magyarországon jelenleg kerekasztal formájában működik a gyermekvédelmi jelzőrendszeri szolgálat, amely rendkívül komplex modell szerint áll össze: települési szinten található a jelzőrendszeri felelős, járási szinten a tanácsadó, a kormányhivatal koordinál, az országos szint módszertani feladatokat lát el. A települési szint elősegíti a nem állami szervek, magánszemélyek részvételét a megelőző rendszerben, szakmai segítséget is nyújt. További együttműködő hatóságok a gyámügy, a rendőrség. Mivel számos szlovákiai diák tanul Magyarországon, a határon túlról érkezők kapcsán segítség lenne a szlovák hatóságok együttműködése.

Eltérés a tankötelezettség időtartamában

A szlovák és a magyar tankötelezettség feltételei és időtartama eltér. A magyar intézményekben szabályozott keretek között tanulhatnak szlovák diákok, középiskolába is járhatnak, ha megfelelnek a felvételi kritériumoknak. Bár Szlovákiában hosszabb a tankötelezettség időtartama (10 év), ez a gyakorlatban nem jelent problémát, a Balassi Intézetben tanulhatnak plusz egy évet azok a magyarországi diákok, akik a szlovák alap- és középfokú oktatási intézményeket látogatják. Ugyanakkor nekik is kötelező szlovák nyelvből érettségit tenni.

Sajátos nevelési igényű (SNI) gyerekek besorolása, szakértői diagnózisok átjárhatósága

Az egyre több sajátos nevelési igényű gyerek problémájára jelenleg nincs közös megoldás, ami gondot jelent átköltözéskor. Ilyenkor új vizsgálat kell, és új diagnózist kell felállítani, bár már rendelkezésre áll egy szakértői vélemény valamelyik oldalon, és a gyermek kompetenciái ismertek. Ezen a téren további hátrányt jelent, hogy Szlovákiában még gyerekcipőben jár a szakemberek képzése a magyar gyakorlathoz képest. Kevés egyetemen folyik ilyen képzés. A határmenti együttműködést segítheti, hogy a Selye János Egyetem éppen most tervezi elindítani a vonatkozó képzését.

Az SNI-s gyerekek után járó finanszírozás szabályozása 2023-ban módosult a szlovák oldalon: korábban integrált dokumentumcsomagot vezetett az iskola egy nevelési tanácsadó irányítása alatt (így nyílt lehetőség pl. tantervmódosításra), és megemelt fejkvótát kapott az iskola (minden SNI-s gyerek kettőnek számított). A Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RFF) forrásokhoz kapcsolódóan ezt eltörölték, helyette inklúzió néven indult programcsomag, mely azt jelenti, hogy minden sajátos nevelésű gyermeket közösen fejlesztenek, függetlenül a diszfunkció típusától, és a pedagógusnak kell ehhez kialakítani az egységes tanmenetet. Az új szabály szerint fejpénz helyett külön pályázati forrást igényelhetnek az iskolák az inklúzióra, ami extra adminisztratív terhet jelent, emellett a forrás csak addig tart, amíg a helyreállítási alap kerete.

Közös terminológia, eltérő honosítási rendszer

Az SNI-s szakértőket, speciális pedagógusoknak hívják Szlovákiában, Magyarországon fejlesztő/gyógypedagógus az elnevezés. Összességében hasznos lenne egy magyar-szlovák terminológiát összeállítani az oktatás területén, mert nagyon sok az eltérő fogalom a két ország viszonylatában.

Bonyolult a diplomák honosítása is, eltérő a két ország erre vonatkozó rendszere. Sok magyar hallgató (Komárom, Tata, Tatabánya, Győr környékéről) problémát jelzett a honosítással kapcsolatban. Ebben a kérdésben a szlovák szabályozás a lazább, ennek mentén érdemes a közelítést megkezdni.

3.9 Területi együttműködés

A fejlesztési tervek határokon átnyúló koordinációja

Bár a fejlesztési tervek és stratégiák összehangolásáról a V4-ek szintjén többször is szó esett, a területfejlesztési tervek kormányzati szintű összehangolása továbbra sem megoldott kétoldalúan, és sok esetben csak projektalapú próbálkozások figyelhetők meg, eltérő területi szintű részvétellel.

3.10 Környezetvédelem

Határokon átnyúló levegő- és termékszennyezés

A tornai cementgyárból kikerülő szennyező anyagokat a Bódva-völgybe fújja át a szél. A tornai cementgyár kapacitásbővítésével kapcsolatban (a cementgyárban hulladékkal fognak fűteni) az illetékes magyar minisztérium belépett az eljárásba, és a kormányhivatal is bevonásra került. Az Aggteleki Nemzeti Park véleményt bocsátott ki a magyar minisztérium megkeresésére, megerősítve, hogy az északdéli szélirány miatt a természetvédelmi területet is éri szennyezés. Gyakran a kassai vasmű szennyezése is itt csapódik le. A Nemzeti Park azonban nem hatóság, hanem természetvédelmi kezelő szerv, tehát adatszolgáltató, véleményező, de nincs hatósági jogköre. (Csak a Természetvédelmi Őrszolgálat tud hatóságként eljárni.) Magyar oldalról a Holocén Egyesület próbált a szlovák oldali civileknek segítséget nyújtani, de az espoo-i egyezmény szerinti eljárás alapján nem tudtak hivatalosan konzultálni a szlovák partnerrel.

A Szlovák Karszt Nemzeti Park Igazgatóságának legutóbbi tanácsi ülésen napirendként szerepelt a téma, mindent megtettek, hogy a kapacitásbővítés ne valósuljon meg, de a piaci/politikai döntés ezt felülírta. A jelenlegi működés során vett minták vizsgálata független svájci laboratóriumokban zajlik. Projekt keretében végez a szlovák oldal környezeti hatásvizsgálatot (EIA), de itt nemzetközi hatásvizsgálatra lenne szükség. Jelenleg is megjelenik már a tejben, húsban, tojásban a szennyezőanyag, míg a kapacitásbővítés után ez megsokszorozódhat.

A szlovák oldali engedélyezés során elvárás volt, hogy a szlovák oldali vállalkozó mérései rendszeresen megtörténjenek, de ezek sajnos nem az elvárások szerint zajlanak.

Határokon átnyúló szennyezés, elégtelen információ- és adatcsere

A szlovák folyók által évről évre összegyűjtött hulladék (főként műanyag és PET-palackok) a Tisza és a Bodrog áradásakor határokon átnyúló problémát okoz. A magyar kormányhivatal felelős a hulladék megtisztításáért, összegyűjtéséért és elszállításáért, de információ és hatáskör hiányában a szlovák fél szerepét és felelősségét nem vizsgálják. A gyakorlatban a kormányhivatalok szinte semmilyen hatáskörrel nem rendelkeznek a külföldi szennyezőkkel szemben, így nem lehetséges az intézkedéssel érintett külföldi állampolgár adatainak feldolgozása és a külföldről továbbított személyes adatok átvétele.

3.11 Vízgazdálkodás

A tervezésre, engedélyezésre, hozzájárulásokra vonatkozó eljárások közelítése

A Magyar-Szlovák Határvízi Bizottság az 55/1978. (XII. 10.) MT rendelet alapján rendszeresen ülésezik. A rendelet felülvizsgálatára már történt kísérlet, de szlovák oldalon gyakran változnak a partnerek, így a módosítás nehézkes. Albizottságaiban jó az együttműködés, de hajózásra nem létezik albizottság, szabályozatlan terület a határfolyók kérdése. A partner hatóságok között a szakmai kapcsolatok jók, az eljárásrend viszont néha körülményes. Közös létesítményt érintő projekt esetén például a terv alapján a másik fél hozzájárulását nem közvetlenül szerzik meg, hanem meghatalmazott útján történik a megkeresés. Így két csatornán zajlanak az ügyek, ebben lehetne gyorsítást elérni az egyutas megoldás biztosításával.

A közös fejlesztésekre jellemző, hogy míg szlovák oldalon létesítési engedély alapján minden megvalósítható, addig magyar oldalon kiviteli terv is kell. Ez problémát jelentett a Doborgaz-Dunakiliti kerékpáros híd létesítésénél például.

Különböző mérési módszerek, adatok

Eltérés tapasztalható a mértékadó árvízszint megállapításánál: eltérők a számítási módszerek és minden fél a saját maga által meghatározott módszerhez ragaszkodik. Az ökológiai vízszint, legkisebb hajózási szakasz és a folyók tisztaságának mérésével kapcsolatban az eltérő mérési módszertanok eltérő eredményeket hoznak. Érdeemes vizsgálni, hogy a hordalékra közös harmonizált mérések megoldhatóak-e.

A víztestek eltérő státusza a Vízeret irányelv megengedő természetéből fakad, így eltérő tagállami szabályozás jött létre. Egységes kezelésre lenne szükség a teljes Duna-vízgyűjtő területen, amihez egyértelműbb uniós irányelvet kellene elfogadni. A vízgyűjtőkkel kapcsolatos eltérések jelenleg International Commission for the Protection of the Danube River (ICPDR) szinten kerülnek kezelésre.

Különböző struktúrák, különböző adatkezelés

A merev döntéshozatal ellehetetleníti a problémakezelést. A jogalkotói/hatósági szint túl merev (magyar oldalon a Belügyminisztérium az illetékes hatóság, a szlovák oldalon ez folyton változik, ez miatt az eltérésekből fakadó problémákat gyakran csak a 30 éve együtt dolgozó szakemberek rugalmassága oldja meg).

Adatkezelésben eltérő rendszerek nehezítik az együttműködést, ugyanis a magyar oldalon a vízügyi hatóságok gyűjtik az adatokat, addig a szlovák oldalon sok adat forráshiány miatt nem hozzáférhető, vagy egy piaci szereplő (WUVH) gyűjti és tárolja az adatokat.

Az eltérő nyelvű jegyzőkönyvek kezelése, fordítása nagyobb tervdokumentációnál rengeteg időt vesz igénybe.

A közös projektek fejlesztésének akadályai

A belvízi projektben (ami TEN-T vonal) a Mohácstól Szobig tartó magyarországi szakasz elkészült, Szlovákiától azonban az EU visszavette a projektet. Az INTERREG SK-HU programban nem tudnak támogatásra pályázni, mivel nincs megfelelő prioritás, és mert kikerültek a kedvezményezett listájáról.

Határon átnyúló vízvédelem, hiányzó csatornahálózat

A Szlovák Köztársaság még nem rendelkezik az egész területén az uniós szabványoknak megfelelően kiépített csatornahálózattal. Ennek oka a forráshiány és a kis helyi önkormányzatok nagy száma, amelyek nem tudnak vízügyi beruházási projekteket előkészíteni, illetve nem rendelkeznek a projektek társfinanszírozásához szükséges pénzügyi forrásokkal. A Kelet-szlovákiai Vízművek (VVS) sem képes az ország teljes területét lefedni a beruházások tekintetében.

A Szlovák Köztársaság Alkotmánya (2014-es módosítás) nem teszi lehetővé a magyar fél hosszú távú és folyamatos ivóvízellátását, ugyanakkor a szlovák vízművek műszaki kapacitásai sem teszik ezt lehetővé. A magyar fél nem függ a szlovák területről érkező ivóvízellátástól, de rendkívüli helyzetek, például vízkészletek elöntése esetén a múltban történtek erőfeszítések egy olyan szerződés

létrehozására, amely lehetővé tenné a szlovák vízkészletek biztosítását a magyar fél számára ebben a rendkívüli helyzetben.

3.12 Katasztrófavédelem

Az igazgatási struktúra akadályozza az együttműködést és a projektfejlesztést

Az együttműködést nehezíti, hogy Szlovákiában a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, amelyeket a jogszabályok alapján hoztak létre, jogi személyiséggel rendelkeznek, de nem érdekeltek az együttműködésben, és nincsenek forrásaik, míg az önkéntes szerveknek megvan az együttműködési szándékuk, de hiányzik a megfelelő jogalap és a jogi személyiség. Nem szívesen kérnek adószámot, mert félnek attól, hogy elveszítik a központi költségvetésből származó pénzügyi támogatást.

Akadályok a katasztrófakezelés nemzetközileg elfogadott fázisainak alkalmazásában

1. A megelőzési tevékenységeket (pl. megfigyelés vagy gátmegerősítés) a hivatásos katasztrófavédelmi szervek végzik, amelyek nem vonják be az önkénteseket. A tevékenység több ágazatot érint (pl. vízügy).
2. A felkészülésnek folyamatosnak, közösnek, helyi szintűnek kell lennie, de a jelentős forráshiány miatt nem helyi szintű és nem összehangolt (pl. a határokon átnyúló segítségnyújtás esetében nagyon széles körű, ágazatokon átívelő közös felkészülésre van szükség).
3. A beavatkozást aktív kétoldalú megállapodások szabályozzák, de hatékonysága a sikeres közös előkészítésen múlik.

A katasztrófavédelmi módszerek szabványosítása, tanúsítványok

A helyi képzések a nemzeti és a helyi egyezményekben hasonlóak, de a tevékenységek nem fedik egymást, ezért célszerű lenne a képzési rendszereket összehangolni és minimumszabályokat meghatározni. A nemzetközi minősítési rendszer is több kritériumon alapul, a szervezet kapacitásától függően (tábori kórház telepítése katasztrófaövezetben, városi kutatás és mentés, erdőtűz, vegyi, biológiai vészhelyzet, drónos felderítés). A tanúsítás a tagállamok kötelezettségvállalásával érhető el, enélkül az önkéntes szervezetek nem kapnak tanúsítványt. A regionálisan meghatározott szabványok (pl. a Duna Régió Stratégia minimális szabványa, amelyet nem az ENSZ vagy az EU határoz meg) megoldást jelenthetnek, és meghatározhatják a szolgáltatás megfelelő szintjét. Ennek alapján tisztázni kell az elvárásrendszert, meg kell teremteni a határokon átnyúló szempontokat, és ki kell dolgozni egy regionális szintű minősítést. Magyarországon az országos szintű minősítést az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság végzi, míg az önkéntes mentőszervezetek más rendszerben, megyei szinten szerezhetnek minősítést, amely egy meghatározott elvárásrendszer szerinti tanfolyamok elvégzésével történik, az országos bevetetőségre fókuszálva. Szlovákiában az országos minősítés háttere a tűzoltóságok számára biztosított, más mentőszervezetek számára azonban nem.

A felelős szintek azonosítása, a határokon átnyúló együttműködés jogalapjának megteremtése

Fontos a beavatkozási szintek egyértelmű meghatározása és a jogalap megteremtése, mivel a kétoldalú megállapodásokat nemzeti szinten kötik, de a közös mentés csak helyi együttműködéssel valósítható meg. Jelenleg hiányzik a nemzetközi és nemzeti szintű együttműködés, amit regionális

szinten lehetne kezelni. Nyitottság mutatkozik a határokon átnyúló együttműködésre és kölcsönös segítségnyújtásra, de ehhez regionális platformra és alulról felfelé irányuló megközelítésre van szükség.

3.13 Hulladékgazdálkodás

Hulladékgazdálkodási tevékenységek - az engedélyek területi hatálya

A hulladékgazdálkodási tevékenység hatósági ellenőrzési és engedélyezési feladatait az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály (Pest vármegye) felügyeli, ők az illetékesek a külföldről történő behozatal, országból történő kivitel, az ország területén történő átszállítás engedélyezésekor. Erre a megyéknek nincs ráhatása. Magyarországon a gyakorlatban az engedélyt kérő igazolja, hogy nincs vele szemben kizáró ok a hulladék szállítására. Érdemes lenne megvizsgálni, hogy egységes eljárás van-e erre érvényben a határ két oldalán, illetve, hogy miként zajlik a nyomkövetés. Vizsgálni érdemes a hulladékgazdálkodási tevékenység területi hatályát is (kereskedelem, közvetítés), hogy az a székhelyhez, vagy a tervezett tevékenységhez igazodik-e.

3.14 Természetvédelem

Az eltérő szabályozás közelítése a biodiverzitás megőrzése érdekében

A biológiai sokféleség megőrzése érdekében Magyarországnak és Szlovákiának közös stratégiai célokat kell kitűznie. A védett halfajok (tőkehal, tokhal) tekintetében eltérő szabályozás van: a magyar oldalon a tokhal nem fogható, a szlovák oldalon igen. Az EU 2030-ig szóló biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiája, amelyet az Európai Zöld Megállapodás keretében fogadtak el, kiemeli a leromlott ökoszisztémák helyreállítására irányuló intézkedéseket, a szabadon áramló folyók helyreállításának szükségességét és a halak vándorlását gátló akadályok felszámolását. Ezek a folyamatok a Duna szlovák-magyar szakaszán is megfigyelhetők, ahol a folyó ökológiai folyosójának helyreállítása a bőszi vízlépcső működése miatt továbbra is kiemelt kérdés.

A jól működő ökológiai folyosó a folyórendszer ökológiai integritásának fontos mutatója. Az ökológiai folyosók átjárhatóságának megőrzése társadalmi és gazdasági érdek, valamint a nemzetközi egyezmények és a nemzeti jogszabályok szerinti kötelezettség.

A probléma megoldására irányuló kutatási program a halak vándorlási útvonalainak azonosítására összpontosít, amihez átfogó telemetrikus megfigyelőrendszer kiépítésére lesz szükség a Duna szlovák-magyar szakaszán. A halak mozgásának nyomon követésével azonosítani lehet a populációk túlélése szempontjából kulcsfontosságú élőhelyeket (ívóhelyek, telelőhelyek stb.), és meg lehet határozni az adatszegény, veszélyeztetett halfajok (pl. kecsege) tartózkodási helyét. A kritikusan veszélyeztetett tokhalpopulációk csökkenése a Duna vízrendszerében a védelmükre tett erőfeszítések ellenére is folytatódik. Magyarország aktív részvételét a transznacionális programokban alapvetően meghatározza a vándorló halfajok és a tokhalállomány megfigyelésére szolgáló hazai kutatási infrastruktúra kiépítése és működtetése.

Akadály, hogy nagyon kevés a megfelelően képzett szakember, mind magyar, mind szlovák oldalon. Szabályozási probléma, hogy nem létezik háttérszabályozás a határtérség természetmegőrzésére, halgazdálkodására vonatkozóan. Adminisztratív probléma, hogy a halak áthaladását figyelő mérőpontok létesítése és engedélyeztetése nagyon lassú folyamat.

A halfajok megőrzésének másik komoly problémája, hogy a nagy hajók nagy hullámai partra sodorják az ivadékokat, ahol elpusztulnak. Gönyűtől Budapestig a nemzeti park a partvonalgeometria alapján meg tudja határozni, hogy mely partszakaszok a leginkább érintettek. Ezekon a helyeken az ismert ívóhelyek elé, a parttal párhuzamosan, a Hajózási Szabályzat alapján lassító táblát vagy mesterséges zátonyt lehet telepíteni. A hajók által okozott zajterhelés tekintetében még nem történt közelítés.

Vízlépcsők átjárhatósága

Ha az ICPDR (Nemzetközi Duna Védelmi Bizottság) részéről megoldást tudnak találni a Vaskapu átjárhatóságára a következő megoldandó kérdés a tokhalfélék védelme szempontjából a bősi vízlépcső köre lehet. Szlovákia elszánt e tekintetben: egy LIFE-projekt keretében tettek is előrelépéseket. Érdemes lenne magyar oldalon egy olyan szakértői csoportot felállítani, amely képes kapcsolódni a szlovák oldalon megkezdett munkához, ehhez eszköz és humánerőforrás biztosítás szükséges magyar részről.

Új természetvédelmi finanszírozási koncepció szükséges a hajózásban

A parti sávban lévő halivadékokat károsítja/zavarja a rendszeres hullámozás. Megoldás lehet a hajók sebességkorlátozása, infrastruktúra kialakítása a part mentén, ami védi a parti sávot, de ezen megoldások tesztelésére lenne szükség. A kereskedelmi hajótársaságok felelősségvállalását szükséges lenne szabályozni a természet megőrzése érdekében. Az EU vízkeretirányelv szerint a közérdek elsőbbségével alátámasztható a természetvédelmi igény, a hajótársaságok által az ivadékok védelme érdekében nyújtott 1-2%-os kompenzáció elegendő lenne a káros hatások helyreállítására.

A határszakasz digitális kijelölése adminisztratív akadályokba ütközik

Az Aggtelek-Domica világörökségi helyszín 1995-ös papír alapú kijelölésének digitális nyomon követése 20 éve lehetetlen. A világörökségi kezelési terv iránymutatást ad erre vonatkozóan, de ezeket nem harmonizálták az ágazati jogszabályokban. Digitális térinformációs rendszereket lehetne használni a határvonal kijelölésére (jelenleg a határvonal a terület közepén metszi a területet). Bár az UNESCO bonyolult határmódosítási eljárása alkalmas, a magyar-szlovák kérdésben módosítási eljárásra lenne szükség, aminek Párizs ellenáll, mert ez csökkentené a világörökségi terület kiterjedését.

3.15 Erdőgazdálkodás

Nyelvi akadályok a hivatali eljárásban, fordítási költségek

Ha a hatóság hivatalból azonnali eljárást kezdeményez olyan természetes személy esetében, aki nem magyar állampolgár, vagy magyarországi tartózkodása alatt nem beszél magyarul, vagy ha a természetes személy azonnali jogvédelemért fordul a magyar hatósághoz, a hatóság biztosítja, hogy az ügyfelet ne érje hátrány a magyar nyelv ismeretének hiánya miatt. Egyéb esetekben azonban a magyarul nem beszélő ügyfél kérheti, hogy a hatóság a kérelmét az anyanyelvén vagy valamely közvetítő nyelven bírálja el, de ebben az esetben a fordítási és tolmácsolási költségek az ügyfelet terhelik. Ha az ügyfél a kérelmet nem magyar nyelven nyújtja be, a hatóság azt figyelmen kívül hagyja. Ha mégis fordításra kerül sor, az lelassítja az eljárást és költségesebbé teszi azt, és az ügyfél akár le is csúszhat a határidőről.

A szlovákiai határterületen élő szlovák "erdőhasználó" néha Magyarországon is rendelkezik ingatlannal (pl. házzal vagy nyaralóval). Érdemes megvizsgálni a földhivatalok gyakorlatát és felkészültségét az elérhetőség biztosításához.

Eltérő adattartalom, szigorúbb szabályok a faanyag eredetének ellenőrzésére szolgáló szállítási bizonyítványokra vonatkozóan

Erdészeti hatóságként az országos hatáskörrel rendelkező NÉBIH (Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal) jár el a fa eredetének ellenőrzése során (2009. évi XXXVII. törvény az erdőről). A vonatkozó uniós jogszabályokat (a fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló, 2010. október 20-i 995/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet) a két tagállam nem egyformán hajtotta végre, a magyar szabályok szigorúbb adattartalmat határoznak meg a szállítási bizonyítványhoz, mint a szlovák oldal.

Nem egyértelmű szabályok az erdőlátogatók tájékoztatásához kapcsolódóan

Az erdőbe látogatók tájékoztatási kötelezettsége jogilag nem egyértelmű (pl. az erdőbe való belépés tilalma, lezárás, folyamatban lévő vadászati tevékenységek, erdészeti munkálatok, rókavadászat, méhészet stb. esetén). Nem a kormányhivatal feladata az erdőbe látogatók tájékoztatásának (táblák, hirdetések) helyességének és jogszerűségének ellenőrzése. Ez az erdőgazdálkodó és - ha van - a vadászatra jogosult szervezet felelőssége. A határvidéken hasznos lenne a kétnyelvű tájékoztatás.

A biológiai sokféleséggel és a növénybetegségekkel kapcsolatos együttműködés hiánya

A mezőgazdasági területek és az erdők aránya a két országban fordított: Szlovákiában általában a mezőgazdasági területek védettebbek (az utak és épületek építésétől), Magyarországon az erdő. Hasznos lenne a fenti kérdésekben az együttműködés a két ország partnerszervezetei között. Az uniós elvárások, a fenntarthatósági és gazdálkodási szempontok azonosak, a Kárpát-medencét érintő hatások pedig mindkét oldalon érezhetőek (klímaváltozás, növénybetegségek, invazív fajok, eltűnő fajok stb.).

4 Összefoglaló

4.1 Információk a projekt folytatásához

Az interjúkból kiderült, hogy ugyanazon ágazatok különböző szereplői gyakran eltérő nézőpontból látják az adott problémát, ezért különösen hasznos az érdekeltek találkozásainak biztosítása. A jogalkotási és közigazgatási szintű eljárások összetettebbek és hosszadalmasabbak, mint a piaci szereplők döntései. A határrégiókban élő polgárok életkörülményeit mind az adminisztratív, mind a piaci feltételek befolyásolják. A projektnek meg kell próbálnia tárgyalni és közelebb hozni egymáshoz a két ágazatot.

Számos interjúból kiderült, hogy a határokon átnyúló hozzáférhetőség jelentősen javult az elmúlt években, azonban vannak olyan jogi akadályok, amelyek felszámolása egyes régiókban javítana a helyzeten. Ez elsősorban a pozsonyi és kassai határ menti területekre vonatkozik, ahol az alacsonyabb ingatlanárak miatt már most is kb. 20.000 ember települt át Szlovákiából Magyarországra. Ők azok, akik a jobb tömegközlekedés bevezetését igénylik a határokon túl. Ehhez szükség van a járművek egyes határátkelőkön való áthaladásának súlykorlátozásának átértékelésére, amely a legtöbb esetben max. 3,5 t, valamint a belföldi és nemzetközi buszjáratokra vonatkozó hozzáadottérték-adó beállításának megváltoztatására.

A határ menti lakosok leggyakoribb igénye a gyors orvosi segítség. Ezen a területen még jelentős fejlesztésekre van lehetőség. A szlovák-osztrák vagy a szlovák-cseh határon már elfogadott szerződések megoldási lehetőségeket mutatnak.

Mindkét országban a közigazgatás a hivatalos nyelvet használja. Magyarországon a fordítási és tolmácsolási költségeket az ügyfél viseli, ami a gyakorlatban még nem megoldott. A hivatalos eljárásokban a főbb tervdokumentumok különböző nyelvű jegyzőkönyveinek kezelése és fordítása sok időt vesz igénybe, ami a folyamatok és jóváhagyások késedelméhez vezet. Az interjúk során világossá vált, hogy a piaci alapú együttműködés akadályait a szereplők egymás között, a jogalkotó bevonása nélkül gyorsan megoldják. Ez sok esetben olyan helyzetet teremt, amely nem felel meg a jogszabályoknak, és új, szabályozatlan gyakorlatokat hoz létre.

A megkérdezettek szerint a közös glosszáriumok nagy segítséget jelenthetnek különböző ágazatokban a nyelvi akadályok leküzdésében. A digitális lehetőségek kiaknázása (fordítók közvetíthetnek egyes szervek között, mesterséges intelligencia bevonása), amely közös informatikai fejlesztéseken alapulhat, nagy lehetőséget jelent ezen a területen.

Az országok adatszerkezete eltérő, a magyar oldalon több területen több adat áll rendelkezésre, mint a szlovák oldalon. Például a turizmusban a magyar oldal nyomon követi a tartózkodási időt, a nemzet, a származási országot, a látogatók költését stb. és aggregált adatokat állít elő. A szlovák oldal kevesebb adatot kér a látogatókról. Az különböző adatkezelési rendszerek megnehezítik az együttműködést. Az eltérő mérési módszerek, adatkezelés és eljárások esetében jogszabályi szinten, kétoldalú tárgyalások keretében lehet kísérletet tenni a közelítésre.

4.2 A projekten kívüli tapasztalatok, információk

Több interjúalany úgy vélte, hogy a rendelkezésre álló források köre nagyon korlátozott, a programok kiválasztott prioritásai túl szűkösek, sok korábbi partner kikerült a potenciális pályázók köréből, pedig területi alapon dolgoztak a helyi érdekeltekkel.

Az összeegyeztethetetlen struktúrák akadályozzák az együttműködést, a szervezeti struktúrák a legtöbb kormányzati szinten hiányosak vagy elavultak, és a kapcsolattartási adatok nem mindig naprakészek.

Az adatok nem állnak rendelkezésre megfelelő mennyiségben és nem érvényesek.

Az együttműködés hatékonyabb azokon a területeken, ahol a munkát hosszú távú kétoldalú megállapodások vagy közösen létrehozott szervezeti keretek segítségével végzik. Stabil keretet biztosít például a határon átnyúló együttműködéssel foglalkozó Magyar-Szlovák Kormányközi Vegyes Bizottság, amelyet 2004-ben hoztak létre a helyi hatóságok és a közigazgatási szervek közötti határon átnyúló együttműködésről szóló szlovák-magyar egyezmény alapján, az egyezmény végrehajtása érdekében. A Vegyes Bizottság több éve sikeresen működik, de 2012 óta nem hívták össze. A bizottság hatékony lépéseket tett a határ menti régió adminisztratív és jogi akadályainak megoldására. A szlovák belügyminisztérium helyi önkormányzatokért felelős igazgatója reményét fejezte ki a közös munka folytatásával kapcsolatban, és várakozással tekint a magyar oldalon összehívott következő ülés elé.

4.3 Következtetések a 2027 utáni kohéziós politikára vonatkozóan

Az ACCESS projekt olyan megoldásokat dolgoz ki, amelyek nemcsak területi szinten teszik lehetővé a két ország közötti könnyebb átjárhatóságot, hanem a mindennapi élet megkönnyítése érdekében az együttműködés jogi keretének tisztázását is célul tűzik ki. A különböző ágazatokban kötött kétoldalú megállapodások alapot teremthetnek a jövőbeni közös fejlesztésekhez és a mobilitás növeléséhez. Más területeken az egyedi uniós jogszabályok jelenthetnek megoldást: a helyi termékek határokon átnyúló forgalmazását a minőségbiztosítás és a nyomon követhetőség alapvető feltételeit meghatározó, kötelező érvényű uniós jogszabályokkal lehetne megkönnyíteni. A képzések elismerése terén a szakmai képzések elismerési folyamatának közelítésével jelentősen növelni lehetne a munkaerő-piaci mobilitást a határ menti régióban. A kamarák közös alapokon nyugvó regisztrációs adatbázis-rendszerének átjárhatósága megkönnyítené a vállalkozások közötti együttműködést. A gazdasági kapcsolatok újjáélesztése és a gyors piaci megoldások új távlatokat nyithatnának az innováció, az energiahatékonyság és a fenntarthatóság előtt.

Projektfejlesztések esetén érdemes a szerződés aláírása előtt tisztázni a részleteket a hatóságokkal, hogy a megvalósításhoz szükséges feltételek (engedélyek, tervek, pénzügyi keret stb.) mindkét oldalon rendelkezésre álljanak. Nem minden nehézségre lehet előre felkészülni, de a már megvalósított jó gyakorlatok bemutatása segít a partnereknek a felkészülésben. Ezzel megelőzhető a projekt megvalósításának meghíúsulása az egyik oldalon, a források elvesztése, a fejlesztés felhasználásának és hasznosításának ellehetetlenülése.

A szakemberek jelentős hiánya, különösen a határ menti régióban, szinte minden ágazatban megnehezíti az együttműködés megvalósítását és fenntartását. A megfelelő szakemberek terén kapacitásépítésre és oktatásra van szükség, amelyet közös képzésekkel és azok kölcsönös elismerésének elősegítésével lehet kiegészíteni.

A határokon átnyúló együttműködésben a jogi garanciák és eszközök a közös fejlődés pillérei. Egyes területeken a Szlovákia és Magyarország közötti együttműködés igen magas szintet ért el. Ilyen például a vízgazdálkodás, ahol az együttműködés nemzetközi megállapodásokon és több évtizedes rendszeres munkán alapul több albizottságban. Ez kiemeli a stabil, működőképes szervezeti struktúra fontosságát, mint a hosszú távú együttműködés feltételét. Egyes területeken az együttműködés

nagyon alacsony szintű, amit valószínűleg a nyelvi akadályok, de az eltérő és folyamatosan változó intézményi struktúrák is okoznak.

Az adminisztratív akadályok szintén megnehezíthetik vagy lehetetlenné tehetik az együttműködést. Az adminisztratív akadályra jó példa a kereskedelmi kamarák struktúrája, ahol a két ország közötti fő különbség a magyar oldalon a gazdálkodó szervezet kötelező kamarai bejegyzése, míg a szlovák oldalon csak a gazdálkodó szervezet önkéntes tagsága, ami megnehezíti az együttműködést. Hangsúlyozni kell, hogy a kooperáció javításához le kell küzdeni a nyelvi akadályokat.

Különös figyelmet kell fordítani a meglévő intézményi keretek (pl. megállapodások), struktúrák (pl. vegyes bizottságok) és intézmények (pl. ETT-k) megőrzésére és fenntartható működésére. Ezek a feltételek és keretek jelentik a garanciát a hatékony problémamegoldás és az egymást erősítő fejlesztések számára.

5 Melléklet

5.1 A megkérdezettek listája

	Szektor	Ország	A megkérdezett(ek) neve	A megkérdezett(ek) szervezete	Főbb érintett tematikus területek
1	Közlekedés	Magyarország	Borbélyné dr. Szabó Ágnes, Szabó Zsombor, Ács Balázs	Közlekedéstudományi Intézet, Közszolgáltatási Igazgatóság	Meglévő összeköttetések; finanszírozás; műszaki paraméterek, felelősségi kérdések; nyelvi akadályok; pénzkezelés; utasjogi kérdések; menetrendi koordináció; szakértői konzultációk; jogalkotás; súlykorlátozások.
2			Szabó Tamás Bálint	Építésügyi és Közlekedési Minisztérium, Közlekedési Szolgáltatások Főosztálya	A közszolgáltatások nemzeti és nemzetközi kompetenciája; a szolgáltatók piacra jutása; műszaki engedélyezés és szabványok; a kabortázs tilalma.
3			dr. Feketéné dr. Benkó Katalin	Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal	Kapacitások és meglévő infrastruktúra; szabályozási környezet; kereslet és értékfeltárás; adminisztratív és személyi szolgáltatások; CB személyszállítási törvény; közlekedésbiztonság; kerékpárút-hálózat.
4		Szlovákia	Radovan Hužvík	IDS Východ s.r.o. Košice (Kassa)	Határon átnyúló buszjáratok; HÉA a nemzetközi buszközlekedésre; Utolsó mérföld projekt; VOLVO beruházás Kassa közelében; új integrált buszközlekedési rendszer a kassai régióban.
5			Peter Reštei	Kassai Önkormányzati Régió	Tömegközlekedés a magyar-szlovák határon; VOLVO-beruházás Kassa közelében; beruházások a vasúti infrastruktúrába.
6			Peter Šulko	Szlovák Köztársaság Közlekedési Minisztériuma - Vasúti Közlekedési Főosztály	A szlovák-magyar határon lévő vasúti átkelőhelyek helyzete; mozdonyvezetői engedélyek; regionális vasútvonalak.

#ACCESS:

Akadályfigyelés: jelentés a szakértői interjúkról

	Szektor	Ország	A megkérdezett(ek) neve	A megkérdezett(ek) szervezete	Főbb érintett tematikus területek
7			Lubomír Lehotský	Gyermekvasút Kassa	Az egyszeri vonatutazások feltételei; mozdonyvezetői engedélyek; nehéz jogalkotási és technikai folyamatok
8	Egészség	Magyarország	dr. Kovács Márta, Dr. Bulyovszky Bernadett	Országos Kórházi Főigazgatóság, Pályázati, Adat- és Projektfenntartási Főosztály	Háttérszabályok; informatikai fejlesztések (strukturált adatkezelés); adatmegosztás; közös struktúra; projektfejlesztések; módszertani különbségek.
9			Bathó János, Golopencza Pál, Haness János, Jova Anett, Kádár Balázs, Till Zsolt, Kádár Balázs, Haness János, Jova Anett, Till Zsolt.	Országos Mentőszolgálat	Operatív struktúrák; vészhelyzeti beavatkozás; kommunikáció; adatvédelem; finanszírozás; nyelvi akadályok; tömeges balesetek; készségek
10		Szlovákia	Štefan Kertes	Kassai Mentőszolgálat	Sürgősségi eset a Hejce melletti repülőgép-szerencsétlenség után; életveszélyes helyzet a határ közelében; adminisztratív terhek a beavatkozás után
11			Július Pavčo	Szlovák Mentőszolgálat Operatív Központja	Megállapodások Szlovákia és Ausztria, Szlovákia és Csehország között;
12	Turizmus	Magyarország	Semsei Sándor	Turisztikai Desztináció Menedzsmen (TDM) Szövetség elnöke	Irányítási tevékenységek
13			Magyarics Gábor	Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója	Projektfejlesztés; határon átnyúló kilátóhálózat, Duna-Gerecse turisztikai kártya
14			Berencsi Miklós	Aktív és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ (AÖFK), programigazgató	A fejlesztés központi tapasztalatai
15			Fazekas Márta	Magyar Turisztikai Ügynökség	Marketing, adatkezelés, projektfejlesztés
16		Szlovákia	Peter Kl'učka	Szlovák Köztársaság Közlekedési Minisztériuma	Nemzetközi együttműködés az európai kerékpáros koordinátorok között; megosztott kerékpárrendszerek;

#ACCESS:

Akadályfigyelés: jelentés a szakértői interjúkról

	Szektor	Ország	A megkérdezett(ek) neve	A megkérdezett(ek) szervezete	Főbb érintett tematikus területek
17			František Morong	Regionális Turisztikai Együtműködési Főosztály igazgatója - Szlovák Köztársaság Közlekedési Minisztériuma	Adatgyűjtés a turizmusban mindkét országban; a desztinációmenedzsment eltérő strukturái Szlovákiában és Magyarországon
18	Mezőgazdaság	Magyarország	Szomi Edina	Nemzeti Agrárkamara	A helyi termékek forgalmazása; a családi gazdaságokról szóló törvény; kiállítások; a szakképzés átjárhatósága; ÁFA-kulcsok; agrárturizmus; (garanciák nyújtása).
19			Heincz Barnabás	Nemzeti Agrárkamara	V4 együtműködés; közös fellépések; az EU élelmiszerbiztonsági politikája
20			Varga Péter	Cibus Hungaricus Alapítvány, stratégiai tanácsadó	Megállapodás a rövid ellátási láncról; a digitális termelői piac és a digitális mezőgazdasági akadémia; megosztáson alapuló gazdasági kereskedelem; üzleti modellek kialakítása.
21			Major Ágnes	Kislépték Egyesület	Regionális jelenlét és kompetencia; korábbi partnerségek; kisüzemi élelmiszertermelés
22	Kereskedelmi együtműködés	Magyarország	Szécsi Ilona, Tóth Irma	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	Strukturális különbségek; projektfejlesztés; adatbázis-harmonizáció
23		Szlovákia	Jana Končeková	Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi Kamara	A kereskedelmi kamarák eltérő strukturái; nyelvi akadályok; a szlovákiai statisztikai hivatal által szolgáltatott adatok elégtelensége
24	Foglalkoztatás	Magyarország	dr. Zöld-Nagy Viktória	Gazdaságfejlesztési Minisztérium, munkavédelemért és foglalkoztatás-felügyeletért felelős helyettes államtitkár	Munkaügyi támogatási program, GINOP; az ELA-rendelet felülvizsgálata; EURES és a munkaerő mobilitására vonatkozó uniós szabályok.
25			Viktor Göttl	WHC Ltd. Magyarország, ügyvezető igazgató	Adókérdések; a "dohoda" rendszer; a szakmák elismerése; vendégmunka; atipikus munka.
26		Szlovákia	Ida Janíková	EURES osztály vezetője - Munkaügyi, Szociális és Családügyi Hivatal (UPSVaR) Komárno	Információhiány; a magyarországi munkáltatók és munkavállalók megkeresései és kérdései a munkaügyi hivatalban

#ACCESS:
Akadályfigyelés: jelentés a szakértői interjúkról

	Szektor	Ország	A megkérdezett(ek) neve	A megkérdezett(ek) szervezete	Főbb érintett tematikus területek
27	Szociális szolgáltatások	Magyarország	Ujlaky Zoltán	Szob Járás Család- és Gyermekjóléti Központ, intézményvezető	Hozzáférés a család- és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz; kisbuszos közlekedés és egészségügyi ellátás; szociális munkásképzés és akkreditáció.
28			Popovics Gábor	Pontibus ETT igazgatója	A szociális szolgáltatások, biztosítás, társadalombiztosítás átjárhatósága
29	Oktatás	Magyarország	Bujdos Mária, Ureczky Klára Tünde, Oláh Gábor, Jobbágy Éva	Sárospataki Tankerület, regionális intézményvezetők	A szakmai és tudományos kapcsolatok bővítése; a képesítések elismerése és a diplomák honosítása; nyelvtudás; költözési tendenciák; gyermekgondozás és útbaigazítás; sajátos nevelési igényű gyermekek; a tankötelezettség feltételei; oktatási terminológia; a kisebbségi vegyes bizottság.
30	Területi együttműködés Területi együttműködés	Magyarország	Drahos Zsuzsanna	Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium, Nemzetközi Területfejlesztési Együttműködési Főosztály, Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium	A 2030-ig szóló területi menetrend végrehajtása; a V4+2 stratégia célkitűzései; a területfejlesztési tervek koherenciája.
31			Oroszi Viktor	Külgazdasági és Külügyminisztérium - Duna Régió Stratégia	Hajózás adminisztratív akadályai; PannonRIS szolgáltatás; szakképesítés; természetvédelmi szabályozás; natúrparkok; katasztrófavédelem; idegenvezetés; vízgazdálkodási együttműködés; egységes terminológia
32		Szlovákia	Nad'a Firák Kurilová	Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma, Helyi állami és önkormányzati hatóságok és nemzetközi kapcsolatok igazgatója	A kétoldalú szlovákiai magyar bizottság helyzete
33			Helena Glaser-Opitzová	Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatala	Együttműködés a #ACCESS projektben; adatgyűjtés helyi és kerületi szinten

#ACCESS:

Akadályfigyelés: jelentés a szakértői interjúkról

	Szektor	Ország	A megkérdezett(ek) neve	A megkérdezett(ek) szervezete	Főbb érintett tematikus területek
34	Környezetvédelem	Magyarország	Barnabás Bese	Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Kormányhivatal, Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási osztály	Módszerek és adatok harmonizációja; meteorológiai tevékenységek; határmenti vízügyi együttműködés; információáramlás
35	Vízgazdálkodás	Magyarország	Németh József	Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, igazgató	Boundary Waters Commission; kommunikációs nehézségek; pályázati lehetőségek; nyelvi akadályok
36			Peseli Márton, Barabás Ákos	Országos Vízügyi Főigazgatóság, Nemzetközi Osztály, DRS PA4 koordináció, a Magyar-Szlovák Határvízi Bizottság tagja	Hajózási szabályok; módszertani különbségek; adatkezelés; beruházási projektek fejlesztése
37		Szlovákia	Beáta Mihelyová, Ingrid Mydlová	Kelet-szlovákiai Vízügyi Vállalat, Kassa, a jogi osztály helyettes vezetője és a fejlesztési osztály vezetője	Szlovákia csatornarendszere nem készült el; a szlovákiai önkormányzatok nagyfokú széttagoltsága; ivóvízellátás a határon keresztül.
38			Roman Ivančo	Szlovák Vízgazdálkodási Vállalat, Hornádi vízgyűjtő terület, igazgató	Kétoldalú vízügyi bizottságok munkája; rendkívüli árvíz Kelet-Szlovákiában 2010-ben; műanyag a folyókban; vízi turizmus Tokaj térségében
39			Vladimír Novák	SR Környezetvédelmi Minisztérium, Vízügyi Osztály	A kétoldalú vízügyi bizottságok munkája
40	Katasztrófavédelem	Magyarország	Perge Kinga	MAGOR civil katasztrófaelhárítási szövetség elnöke, Külgazdasági és Külügyminisztérium	Képzés elismerése; harmonizált felkészítés; szabványosítás; regionális platform szükségessége
41	Hulladékgazdálkodás	Magyarország	Hudák Tibor	Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei kormányhivatal, Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály	Hulladékszállítás a határon; döntéshozatali folyamat; hulladékkereskedelem

#ACCESS: Akadályfigyelés: **jelentés a szakértői interjúkról**

	Szektor	Ország	A megkérdezett(ek) neve	A megkérdezett(ek) szervezete	Főbb érintett tematikus területek
42	Természetvédelem	Magyarország	Veress Balázs, Hordós-Nagy Zsuzsa, Gruber Péter	Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság	Projektmegvalósítás és finanszírozás; nyelv; különböző jogi és műszaki előírások; munkacsoportok szerepe; határvonalak kijelölése; szennyező ipar; UNESCO elvárások; hulladék-ártalmatlanítás; közbeszerzés.
43			dr. Gúti Gábor	Széchenyi Egyetem	Fajvédelem
44	Erdészet	Magyarország	Bényei Sándor	Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Kormányhivatal, Agrárügyi Főosztály	Átjárható adatbázisok; az uniós rendeletek értelmezése; kétoldalú megállapodás
45			Dobay Péter	Pest Vármegyei Földművelésügyi és Erdészeti Főosztály, főosztályvezető	Nyelvi akadályok az adminisztratív eljárásokban, eltérő tájékoztatási gyakorlat az erdőhasználók számára, eltérő harmonizációs gyakorlatok, eltérő fajvédelmi kérdések.

#ACCESS:

Akadályfigyelés: jelentés a szakértői interjúkról
